

Rundskriv

Regiondirektøren,
KRUS,
KITT

Nr.:
KSF 3/2002

Vår ref
00/09340 D ViE/BM

Dato
08.11.2002

RUNDSKRIV – RETNINGSLINJER FOR PROGRAMVIRKSOMHETEN I KRIMINALOMSORGEN.

Vedlagt følger rundskrivet – Retningslinjer for programvirksomheten i kriminalomsorgen. Rundskrivet gir utfyllende regler til straffegjennomføringsloven §§ 18 og 53, forskriften §§ 3.12 og 5-2 og retningslinjenes pkt. 3.16 og 5.1.

Programvirksomheten i kriminalomsorgen er i utvikling. Kriminalomsorgens sentrale forvaltning vil arbeide videre med å sikre god kvalitet på dette området, og vil i forbindelse med det blant annet vurdere en egen godkjenninginstans for programmer.

Med hilsen

Erik Lund-Isaksen
ekspedisjonssjef

Sissel Kofoed
underdirektør

RETNINGSLINJER FOR PROGRAMVIRKSOMHET I KRIMINALOMSORGEN

1. INNLEDNING

Rundskrivet gir utfyllende regler til straffegjennomføringslovens §§ 18, og 53 forskriften §§ 3.12 og 5-2 og retningslinjenes pkt. 3.16 og 5.1.

Programvirksomhet er et sentralt område innen kriminalomsorgens faglige arbeid.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning vil understreke at det også i framtiden må fokuseres på etablering, videreutvikling av og oppfølging av programmer .

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning vil med dette legge grunnlaget for arbeidet med å sikre god kvalitet på programvirksomheten i kriminalomsorgen.

Programmer i kriminalomsorgen er tiltak som sidestilles med samfunnsnyttig tjeneste, arbeid og opplæring innenfor domfeltes aktivitetsplikt etter straffegjennomføringsloven § 3.

Programvirksomheten skal bygge på kriminalomsorgens verdier og prinsipper som blant annet framkommer i Stortingsmelding 27 om Kriminalomsorgen.

2. FORMÅL MED PROGRAMVIRKSOMHETEN

Programvirksomheten skal fremme kriminalomsorgens mål om å legge til rette for at den domfelte skal kunne gjøre en egen innsats for å motvirke et kriminelt handlingsmønster. Formålet med programvirksomheten er å gi domfelte ny kunnskap og motivasjon til endring, samt å stimulere domfeltes ressurser og kompetanse til å mestre et liv uten kriminalitet.

Det er et formål med et programtilbud å redusere eventuelle skadevirkninger av fengselsopphold, særlig overfor varetektsinnsatte.

Overfor noen vil et formål med å tilby program være å motivere til behandling eller kontakt med det sosiale hjelpeapparatet for øvrig. Dette parallelt med, eller som en oppfølging av deltakelse i programmer.

3. DEFINISJON OG AVGRENSNING

Programmer er en benevnelse på tiltak i kriminalomsorgen som retter seg mot domfelte og varetektsinnsatte i form av undervisning, ferdighetstrening og/ eller strukturerte samtaler. Programmer kan gjennomføres i grupper eller individuelt.

Programmene kjennetegnes ved at de

- retter seg mot en definert målgruppe og definerte lovbruddsrelaterte problemområder
- tar utgangspunkt i domfeltes/varetektsinnsattes behov og ressurser
- har til hensikt å gi domfelte nye kunnskaper, ferdigheter og innsikt, og motivere dem til å endre atferdsmønstre og å motvirke nye straffbare handlinger

- har en teoretisk forankring og er basert på en metodikk
- er strukturert, målrettet, kan følges opp og evalueres
- oppfyller krav i programbeskrivelse, jf. disse retningslinjenes pkt. 6
- er basert på forskning og/eller systematisert erfaring.
- er tidsavgrenset

Programvirksomheten skal administreres av kriminalomsorgen og primært drives av etatens egne ansatte med kvalifikasjoner til dette, eventuelt i samarbeid med andre profesjoner og offentlige etater. Det er ønskelig at fengsler og friomsorgen samarbeider om driften av programmer.

Innholdet i samfunnsstraffen kan bestå av program eller andre tiltak enn de som faller inn under definisjonen ovenfor. Undervisningsdelen i promilleprogrammet kommer inn under programdefinisjonen.

Avdelinger eller fengsler med et spesielt innhold, for eksempel overgangsboligene og Stifinner'n i Oslo fengsel vil falle utenfor programdefinisjonen. For øvrig kan ulike programmer være en viktig del av innholdet i straffegjennomføringen ved slike avdelinger. Gjennomføring av straff etter Straffegjennomføringslovens §12 regnes ikke som program.

Tiltak som ikke administreres av kriminalomsorgen men som tilbys av andre etater eller frivillige organisasjoner, kan ha likhetstrekk med programmer, men vil falle utenfor kriminalomsorgens programdefinisjon.

Psykoterapeutisk og medisinsk behandling kommer ikke inn under programbegrepet. Noen programmer kan likevel ha elementer av behandling, der de faglige forutsetningene er tilstede. Denne type behandling krever en annen kompetanse enn den kriminalomsorgen vanligvis kan tilby. Kriminalomsorgens ansatte som driver programmer må være bevisst at de arbeider i et grenseland mot slik behandling, og det må vises aktsomhet for at ikke grensene mellom programvirksomhet og behandling overskrides.

4. MÅLGRUPPE

Programmer kan tilbys domfelte til fengselsstraff, samfunnsstraff og strafferettslige særreaksjoner, og til varetektsinnsatte.

Deltakelse i program er frivillig, såfremt det ikke klart framgår at deltakelse i program er en del av innholdet i straffen som for eksempel promilleprogrammet i friomsorgen.

I enkelte fengselsavdelinger er deltakelse i programmer en forutsetning for inntak. I slike tilfeller skal domfelte informeres om innholdet i programmet før innsettelse.

4.1. Vurdering av programdeltakelse.

Før en domfelt eller varetektsinnsatt tilbys å delta i et program, skal det vurderes hvorvidt programmet er et egnet tilbud for vedkommende ut ifra domfeltes risiko – og behovsprofil, samt om tilbudet gis på et riktig tidspunkt.

Vurderingen tas ut fra vedkommendes totale situasjon i forhold til det aktuelle programmets målgruppe og innhold. Personale som har god kjennskap til domfelte/varetektsinnsatte bør være med i vurderingen, herunder kontaktbetjent/saksbehandler. I fengsel bør videre vurderingen også skje i samspill med personale fra sosialtjenesten, arbeidsdriften, skolen m.v.

Det bør vurderes om helsepersonell skal bistå i vurderingen. Er domfelte/ varetektsinnsatte under psykoterapeutisk behandling, skal behandler konsulteres før eventuell deltakelse i et program.

I de programmene som er basert på gruppesamlinger, vil gruppesammensetningen også ha betydning for utvelgelse av programdeltakere.

Dersom en domfelt eller varetektsinnsatt har laget framtidsplan, vurderes tilbud om program også i forhold til denne.

5. ANSVAR

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har et overordnet ansvar knyttet til strategien for fagutvikling, herunder satsningsområder, regelverk og retningslinjer. Sentralt nivå har også ansvar for å følge opp regionenes resultatoppnåelse.

Regionalt nivå har ansvar for at det er et differensiert programtilbud i regionen, med utgangspunkt i kriminalomsorgens og regionens mål og virksomhetsplan. Regionalt nivå har en koordinerende rolle overfor enhetene i regionen når det gjelder programvirksomheten, og har ansvar for at dette arbeidet utføres på en kvalitetsmessig sikker måte. Det er av sentral betydning at programvirksomheten er forankret på ledernivå.

Regionalt og lokalt nivå har ansvar for at gjennomføring av programmene skjer innenfor de rammene som settes av lov og regelverk, hvor bl.a. hensynet til sikkerhet og samfunnsmessig trygghet står sentralt.

Regionalt og lokalt nivå har ansvar for planlegging, tilrettelegging og oppfølging av programvirksomheten, herunder kommer ansvar for å avsette de nødvendige ressurser til dette. Programvirksomheten skal organiseres på en slik måte at den er en integrert del av kriminalomsorgens virksomhet. Deltakelse i programmer må samordnes med andre aktiviteter som domfelte eller varetektsinnsatte deltar i, som for eksempel opplæring, arbeid og ulike typer behandling. Der det er mulig, bør det legges til rette for samarbeid om programvirksomheten mellom ulike driftsenheter.

Regionalt og lokalt nivå har ansvar for å legge til rette for at de som skal lede programmet kan skaffe og vedlikeholde nødvendig kompetanse for å drive denne type arbeid.

Regionalt og lokalt nivå har ansvar for å sikre at kvalifisert veiledning av gruppeledere er etablert før oppstart av programmet. Veileder bør ha kjennskap til programmets metodikk, selv ha erfaring som gruppeleder og ha veiledningskompetanse.

Kriminalomsorgens utdanningscenter har ansvar for å tilby og å sikre god kvalitet på den nødvendige opplæring av gruppeledere/instruktører. Dette må knyttes opp mot planprosesser i

samarbeid med regionene og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. Utvelgelse av deltakere til opplæring skjer i et samarbeid med regiondirektøren. KRUS har også som oppgave å bistå regionene i utvelgelse, tilpasning og kvalitetssikring av ulike program.

6. KRAV TIL PROGRAMBESKRIVELSE

Alle programmer skal ha en egen programbeskrivelse. Programbeskrivelsen skal som et minimum inneholde følgende punkter:

Hensikt og målsetting med programmet.

Her beskrives hva man ønsker å oppnå med deltakelse, og hvordan programmet er anvendbart i straffegjennomføring/ varetekt utfra domfelte/varetektsinnsattes risiko- og behovsprofil og de målsettinger kriminalomsorgen har.

Målgruppe

Punktet skal beskrive prosedyre for utvelgelse av deltakere, hvilke domfelte/varetektsinnsatte programmet er tiltenkt for, hvem som skal vurdere deltakelse og hvordan deltakere rekrutteres.

Teoretisk bakgrunn/basis

Herunder kommer hvor programmet henter sitt utgangspunkt når det gjelder menneskesyn, forståelse av hvordan endring skjer og pedagogiske læringsprinsipper.

Referanser

Evalueringslitteratur eller annen dokumentasjon på resultater fra dette eller tilsvarende program, redegjøres for under dette punktet dersom det forefinnes, det samme gjelder dokumentasjon og referanser for øvrig.

Innhold

Punktet skal gi en beskrivelse av hva som skal skje i leksjonene/ samlingene.

Metode/ Arbeidsmåte

Punktet skal beskrive hvilke formidlingsformer gruppeleder/instruktør anvender. Det omfatter også hvilken avtale/kontrakt som inngås med deltakerne (bl.a. taushetsplikten) og hvilke betingelser som må være til stede for at programmet skal fungere etter hensikten.

Omfang og ressursbruk

Her skal det gis opplysninger om hvor mange samlinger programmet inneholder, hvor lang tidsperiode programmet bør gå over, tidsbruk pr. samling, antydning av hva som kreves av for- og etterarbeid. Herunder kommer også antall deltakere og tid til opplæring av /dialog med personale som ikke er direkte involvert i programarbeidet. Punktet skal inneholde et kostnadsoverslag knyttet til tid, personale, materiell m.v.

Kompetansekrav

Det skal beskrives hva som kreves av kvalifikasjoner hos gruppeleder/ instruktør. Punktet skal inneholde prosedyre for eventuell godkjenning av gruppeleder/instruktør. Det skal også beskrives hvilken annen kompetanse det er behov for tilgang på, for eksempel for å ivareta krisereaksjoner hos programdeltakere.

Veiledning

Hvilken veiledning som trengs for å gjennomføre programmet, type veiledning og krav til veileder skal beskrives her.

Evaluering

Punktet skal inneholde hvordan hver enkelt samling skal oppsummeres, eventuell annen evaluering under gjennomføringen og avslutningsevaluering. Videre også hvordan informasjon fra deltakerne skal innhentes, eventuelt fra andre informanter og en egevaluering fra gruppeleder/ instruktør.

Oppfølging.

Punktet skal inneholde en beskrivelse av hva som bør foretas av oppfølging av deltakere etter gjennomført program.

7. REGISTRERING AV PROGRAMMER

Programmene skal beskrives og registreres for å tydeliggjøre kvalitetskrav til programvirksomheten, samt å bidra til at hele kriminalomsorgen kan gjøre seg kjent med de programmene som er tilgjengelige.

Programmene registreres ved å sende programbeskrivelsen via regiondirektør til "Programbanken" ved Kriminalomsorgens Utdanningscenter.

8. IKRAFTTREDELSE

Rundskrivet trer i kraft fra straks.